

SEFEN RAPORTTEJA 6/2008

**VUOSINA 2004–2005 KAUPPATIETEIDEN
TOHTORIKSI VALMISTUNEIDEN URAN ALKU**

Martin Härmälä

Suomen Ekonomiliitto seuraa kauppatieteilijöiden sijoittumista ja palkkauksellista asemaa vuosittain. Tämä ns. Aarresaari-verkoston keräämään aineistoon pohjautuva raportti kuvaa vuosina 2004-2005 kauppatieteiden tohtoriksi valmistuneiden tilannetta keväällä 2007.

Raportin on tehnyt kauppat. yo Martin Härmälä Tampereen yliopistosta.

ISBN 978-951-8968-76-7

**VUOSINA 2004–2005
KAUPPATIETEIDEN TOHTORIKSI
VALMISTUNEIDEN URAN ALKU**

SISÄLLYSLUETTELO

1 RAPORTIN TAUSTA, TAVOITTEET JA TOTEUTUS	4
1.1 RAPORTIN TAVOITTEET	4
1.2 RAPORTIN TOTEUTUS	4
1.3 TUTKIJAKOULUT JA KATAJA	5
1.4 TOHTORIKOULUTUKSEN NÄKYMIÄ	6
2 TOHTORIEN URAT	8
2.1 OPISKELUMOTIIVIT	8
2.2 RAHOITUS	8
2.3 SJOITTUMINEN TYÖMARKKINOILLE	9
2.4 TYÖLLISYYSTILANNE	10
2.5 BRUTTOPALKKA	11
2.6 TYÖN EDELLYTTÄMÄ OSAAMINEN	12
2.7 TYÖN JA KOULUTUKSEN KESKINÄINEN VASTAAVUUS	12
2.8 KOULUTUKSEN HYÖDYNNETTÄVYYS	12
3 JOHTOPÄÄTÖKSET	14
LÄHTEET	15
TAULUKKO- JA KUVIOLUETTELO	16
Liite 1. TUTKIMUKSEN KYSELYLOMAKE	17

ESIPUHE

Suomen Ekonomiliitto – Finlands Ekonomförbund – SEFE ry pyrkii osaltaan vaikuttamaan siihen, että kauppatieteilijät - mukaan lukien kauppatieteiden tohtorit - työllistyvät laadukkaasti ja kohtaavat työmarkkinoilla ansaitsemaansa korkeaa arvostusta. Kauppatieteellisen koulutuksen laadun ylläpidon ja kehittämisen tueksi myös tohtoreita koskevaa uraseurantaa systematisoidaan jatkuvasti. Itse sain tutkimuspäällikkö Juha Oksasen ohjauksessa tehdä tämän raportin, jonka tarkoituksena on toimia yhtenä palasena nykyiselle ja tulevien vuosien uraseurannassa.

Olen opiskellut kauppatieteitä Tampereen yliopistossa (kauppakorkeakoulussa) tähän mennessä neljä vuotta ja viidennen vuoden vietän pääosin pro gradu -opinnäytetyötä tehden. Olen muun muassa toiminut yliopiston kauppatieteilijöiden ainejärjestö Boomi ry:ssä yrityssuhdevastaavana ja tällä hetkellä toimin SEFEn kylteriyhdyshenkilönä Tampereen yliopistossa.

Tampereella lokakuussa 2008

Martin Härmälä

kauppatieteiden ylioppilas

Tampereen yliopisto

1 RAPORTIN TAUSTA, TAVOITTEET JA TOTEUTUS

1.1 RAPORTIN TAVOITTEET

Tämän raportin tavoitteena on valottaa tohtorikoulutuksen merkitystä työelämässä sekä analysoida tohtorien sijoittumista työmarkkinoille. Varsinkin tohtorikoulutuksen sovellettavuus työmarkkinoilla nousee yhdeksi keskeiseksi tarkasteltavaksi teemaksi koulutuspolitiikassa. Arviot tohtoreista työvoimana saattavat olla joko epärealistisen optimistisia tai vastaavasti aliarvioivia suhteessa todellisiin tarpeisiin.

Raportissa analysoidaan tohtorien työmarkkinoille sijoittumista, urakehitystä sekä työn ja koulutuksen välistä suhdetta. Aineisto perustuu vuosina 2004–2005 tohtoreiksi väitelleille suunnattuun kyselyyn. Kysely on osa ns. Aarresaari-verkoston yhteistä uraseurantaprosessia. Suomen Ekonomiliitto seuraa säännöllisesti ekonomien sijoittumista ja palkkausta. Samoihin aikoihin tämän raportin kanssa valmistuvat raportit vastavalmistuneista kauppatieteiden kandidaateista ja maistereista (Alatalo 2008) sekä vuonna 2007 valmistuneista kauppatieteiden maistereista huhtikuussa 2008 (Mertanen 2008). Nämä samoin kuin Sainion (2007) raportti ekonomien tilanteesta viisi vuotta valmistumisen jälkeen ovat hyvä peilauspinta tämän raportin tuloksille.

Yksi merkittävä raportin tavoite on pohtia ja ylläpitää keskustelua aikaisemmin mainituista tärkeistä teemoista sekä tukea jatkokoulutuksen ja jatkokoulutettujen imagoa ja asemaa. Esimerkiksi Stenbäckin (2008, 100) mukaan tohtorien sosiaalinen status on Euroopassa alhaista verrattuna Yhdysvaltoihin, ja sitä pitäisi pyrkiä parantamaan, jotta eurooppalaiset markkinat säilyvät tulevaisuudessakin houkuttelevina tulevaisuuden tohtoreille. Vastavalmistuneiden keskuudessa jatkokoulutus on ainakin tällä hetkellä suhteellisen varteenotettava vaihtoehto, sillä noin joka seitsemäs vastavalmistunut kauppatieteiden maisteri on harkinnut tai harkitsee vakavasti jatko-opintoja (Alatalo 2008).

1.2 RAPORTIN TOTEUTUS

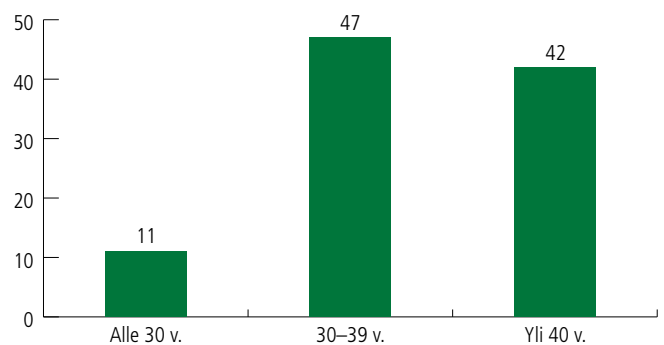
Tutkimus toteutettiin toukokuussa 2007 lomakekyselynä vuosina 2004–2005 tohtoreiksi väitelleille. Toteutuksesta vastaavassa ns. Aarresaari-verkostossa ovat mukana yliopistojen ura- ja rekrytointipalvelut. Laaja eri alojen kokonaisraportti ilmestyi keväällä 2008. Suomen Ekonomiliitto lunasti kauppatieteellisen alan aineiston itselleen tätä erillisraporttia varten. Yhteyshenkilöinä Aarresaari-verkostosta SEFEn suuntaan ovat toimineet kehittämispäällikkö Jukka Mäkinen Tampereen yliopistosta sekä tutkija Juha Sainio Turun yliopistosta. Tutkimuksen kohteena ovat olleet seuraavista yliopistoista valmistuneet: Helsingin, Jyväskylän ja Oulun

yliopistot, Tampereen ja Tampereen teknilliset yliopistot sekä Svenska handelshögskolan, Taideteollinen korkeakoulu ja Åbo Akademi. Jatkossa on syytä olettaa yhä useamman yliopiston lähtevän mukaan.

Tohtorien työmarkkinoille siirtymisen ja valmistumisajan kohdan välillä on tässä aineistossa kaksi tai kolme vuotta. Kyse on siis varhaisen uran analyysistä, jolloin tulokset saattavat poiketa suurestikin tapauksesta, jossa tohtorin tutkinnon suorittamisen ja tutkimusajankohdan väli on pidempi.

Kyselyyn vastasi 45 vuosina 2004 tai 2005 kauppatieteiden tohtoriksi väitellyttä henkilöä. Kaikista kyseisinä vuosista tutkinnon suorittaneista (171 kpl) laskettuna vastausaste oli 26 prosenttia. Vastausastetta voidaan pitää kohtalaisena. Raportin tarkoituksena on pohtia laadullisesta näkökulmasta tohtoriyövoimaan liittyviä seikkoja, mutta tilastolliseen yleistettävyyteen se ei pyri. Yliopistokohtaisia tuloksia ei vastausvolyymin pienuudesta johtuen esitellä. Eniten vastauksia saatiin Jyväskylän yliopistosta.

Kyselyyn vastanneista 53 prosenttia oli miehiä ja vastaavasti 47 prosenttia naisia. Ikäluokittain vastaajien jakauma painottui selvästi vanhempaan ikäpolveen, sillä alle 30-vuotiaita joukosta oli ainoastaan 11 prosenttia (kuvio 1). Myöskään valmistumisvuoden osalta vastaajat eivät jakaudu täysin tasaisesti, sillä 38 prosenttia vastaajista oli valmistunut vuonna 2004 ja 62 prosenttia vuonna 2005.

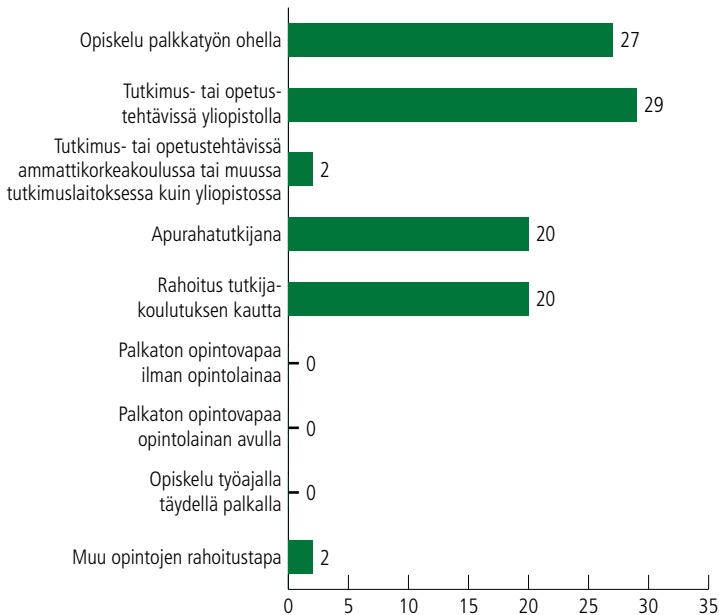

Kuvio 1. Vastaajat ikäluokittain, %.

Yksi merkittävä tarkastelunäkökulma liittyy tohtoroitumisväylään, joka on kiinteästi yhteydessä väittelemisen jälkeiseen toimintaan työmarkkinoilla. Palkkatyönsä ohella opiskelevilla on todennäköisesti työpaikka valmiina väittelemisen jälkeen, kun taas esimerkiksi tutkijakouluissa suorittaneilla saattaa olla edessään työpaikan haku. Tutkimus- ja opetustehävissä olleet henkilöt saattavat jäädä tiedeyhteisöön töihin. Erityisesti muuttajat ”palkkatyön ohella” ja ”tutkijakoulu”

tuovat esille tohtoroituvien erilaiset lähtötilanteet suhteessa työmarkkinoihin (kuvio 2).

Tohtoroitumisväylä on johdettu opintojen rahoitusta koskevasta kysymyksestä ”opintojen tärkein rahoitusmuoto”.

Kuvio 2. Vastajat tohtoroitumisväylän mukaan jaoteltuina, %.

1.3 TUTKIJAKOULUT JA KATAJA

Tohtorikoulutusta on pyritty kehittämään systemaattisesti viime vuosikymmeneltä lähtien, sillä tutkijakoulutuksen tila miellettiin hajanaiseksi ja voimavarojaan tuhlailevaksi. Lisäksi yhtenä suurimmista tavoitteista kehittämiselle on pidetty vahvemman yhteistyön saavuttamista elinkeinoelämän kanssa (Haapakorpi 2008).

Muuttuviin haasteisiin haluttiin vastata perustamalla vuoden 1995 alussa erityisiä nelivuotisia tutkijakouluja, joiden tavoitteena oli nopeuttaa tutkinnon suorittamista ja tarjota systemaattisempaa ja kattavampaa tutkijakoulutusta siten, että tyyppillinen väittelyikä olisi lähellä 30:a vuotta. Tutkijakoulut ovat olleet merkittävänä tekijänä etenkin ajateltaessa tohtoritutkintojen määrien kasvua. Tutkijakoulussa jatko-opiskelija sitoutuu nelivuotiseen päätoimiseen väitöskirjatyöhön, jolloin tarkoituksena on luoda hänelle merkittävä työrauha sekä samalla tukea jatko-opiskelijaa taloudellisesti. Lisäksi tutkijakoulujärjestelmän tarkoituksena on selkeyttää väitöskirjatyön tekemistä sekä ohjaamisvastuuta. Tutkijakoulujärjestelmä ei kuitenkaan kata kaikkia tieteenaloja. Lisäksi niiden toiminta vaihtelee yliopistoinnain ja tieteenaloittain. Useat eri tahot rahoittavat tutkijakouluja. Näitä ovat muun muassa Suomen Akatemia, yliopistot, säätiöt ja yhteisöt sekä joissakin tapauksissa myös yksityiset rahoittajat. On kuitenkin huomioitavaa, että vain osa väitöskirjoista tehdään tutkijakouluissa. Tutkijakoulujen valintaa ja ohjausta koskeva päätöksenteko siirtyi Suomen Akatemialle opetusministeriöltä viime joulukuussa.

Päätös koskee vuonna 2010 ja sen jälkeen käyttöön tulevia tutkijakoulupaikkoja ja koordinaattorin tehtäviä sekä näiden hakuja.

Tutkijankoulutuksen tehostajana toimii KATAJA eli kauppatieteiden valtakunnallinen jatkokoulutusohjelma. Kauppatieteellisen alan jatkokoulutusta annetaan 13 koulutusyksikössä Suomessa (Helsingin kauppakorkeakoulu, Helsingin yliopisto, Joensuun yliopisto, Jyväskylän yliopisto, Kuopion yliopisto, Lapin yliopisto, Lappeenrannan teknillinen yliopisto, Oulun yliopisto, Svenska handelshögskolan, Tampereen yliopisto, Turun kauppakorkeakoulu, Vaasan yliopisto, Åbo Akademi). Jatkokoulutuksen valtakunnallinen organisointi on todettu tärkeäksi koulutusyksiköiden pienuuden, hajanaisen sijainnin ja aineiden (esim. organisaatiot ja johtaminen, laskentatoimi, markkinointi, yritysjohtaminen, kansainvälinen liiketoiminta, logistiikka, talousmaantiede, kauppaoikeus) suuren lukumäärän sekä yhteistyön tarjoamien säästömahdollisuuksien vuoksi. Yhteistyön lisääminen ei kuitenkaan tarkoita sitä, että eri yksiköt eivät voisi haastaa toisiaan ja profiloitua myös jatkokoulutusasioissa omille erityisosaamisalueilleen. Tämänkaltaisen tervehenkisen ja oikeantyyppisen kilpailun on luontevaa sekä suotavaa.

Kauppatieteellisten yksiköiden yhteistyön keskeiseksi tehtäväksi on noussut aktiivisten jatko-opiskelijoiden tukeminen jatkotutkinnon suorittamisen nopeuttamiseksi. KATAJA koordinoi kauppatieteisiin perustettuja tutkijakouluja (ns. ”graduate schools”), joita ovat:

- The Finnish Center for Service and Relationship Management (FCSRSM)
- The Finnish Graduate School of International Business (FIGSIB)
- The Finnish Graduate School of Marketing (FINNMARK)
- The Graduate School of Management and Information Systems Studies (GRAMIS)
- The Graduate School of Accounting (GSA)
- The Graduate School of Finance (GSF)

KATAJAn ja tutkijakoulujen tavoitteena on mahdollistaa kansainvälisen tason mukainen tutkijankoulutus jäsenyliopistojen lähinnä täyspäiväisille jatko-opiskelijoille kustannustehokkuuteen pyrkien. Opetusministeriön työryhmä esittää toimenpide-ehdotuksia tohtorikoulutuksen kansainvälistämiseksi. Tutkijakoulujen ja yliopistojen tulisi toimia tiiviimmässä yhteistyössä muiden maiden yliopistojen, tohtorikoulutusohjelmien tai tutkimuslaitosten kanssa. Työryhmä toteaa, että esimerkiksi olisi mahdollista muodostaa yhteisiä tohtorikoulutusohjelmia ulkomaisten organisaatioiden kanssa. Samalla työryhmä toteaa, että myös ulkomaisten tohtorikoulutettavien osuus tutkijakouluissa olisi nostettava keskimäärin 20 prosenttiin vuoteen 2012 mennessä (KATAJA 2008).

1.4 TOHTORIKOULUTUKSEN NÄKYMIÄ

Opetusministeriön työryhmän mukaan yliopistojen tohtorikoulutuksen pitäisi olla entistä vahvemmassa yhteistyössä tutkimuslaitosten ja elinkeinoelämän kanssa. Tavoitteiden asetteluissa keskeisessä asemassa on laajempi yritys yhteistyö sekä parempi koulutettavien liikkuvuus eri yksiköiden välillä. Lisäksi työryhmä toteaa, että tohtorikoulutuksen tulisi huomioida nykyistä paremmin tohtoreiden sijoittuminen valmistumisen jälkeen erilaisiin tehtäviin. Koulutuksessa tulisi ottaa paremmin huomioon työelämän asettamat odotukset tohtoreiden osaamiselle, sekä tukea paremmin tohtoreiden sijoittumista osaamista vastaaviin tehtäviin työelämässä (Karjalainen 2006).

Sainio (2008) toteaa, että korkeasti koulutettujen valmistumishetken työllistymisvaikeudet heijastuvat myöhempään työuraan. Jos henkilö valmistuu työttömäksi, työttömyys on todennäköisempää myös myöhemmällä työuralla. Samoin jos ensimmäinen työpaikka ei ole vastannut koulutusta, myös myöhemmin työuralla on todennäköisempää päätyä koulutusta vastaamattomiin tehtäviin.

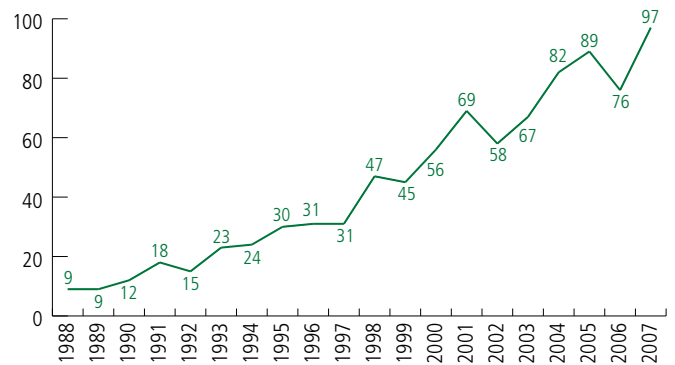
Kauppateiteellisen alan tohtorien siirtyessä yliopistosektorin ulkopuolisiin töihin edellytetään heiltä uudenlaisten taitojen tai jopa asenteiden omaksumista. Yritysmailmassa ei välttämättä löydy kiinnostusta palkata teoreettiseksi ja liian spesifillä osaamisella varustetuiksi luonnehdittuja tohtoreita (esim. Oksanen 2006, Oksanen 2003).

Opetusministeriön työryhmän mukaan tutkijakoulupaikkojen määrää tulisi työryhmän mukaan nostaa asteittain 2000 paikkaan vuoteen 2012 mennessä. Tohtorikoulutuksen jatkuvan kasvun myötä voidaan pohtia, missä määrin jatkokoulutettujen osaamista tarvitaan ja toisaalta voidaan hyödyntää. Akateemisessa maailmassa on jo tässä vaiheessa ollut jonkun verran puhetta siitä, kuinka ”soveltuvien tohtoriainesta” saatisiin jatko-opintojen pariin. Tällä hetkellä joissakin akateemisissa yksiköissä todetaan, että jatko-opintoihin monesti tulevat ne, joilla ei niihin ole välttämättä riittävästi annettavaa, ja toisaalta että jatko-opiskelijana olemista käytetään usein vain yhtenä – edullisena – tapana täydennyskouluttautua. Lisäksi ammattikorkeakoulupuolelta tuntuisi olevan intoa avata ylempien ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneille suora väylä yliopistojen tohtoriopintoihin; yliopistopuolella tämä nähdään epärealistisena, koska maisteritutkinto ja ylempi ammattikorkeakoulututkinto eivät ole toisiinsa sisällöllisesti rinnastettavissa olevia tutkintoja, ja lisäksi ne palvelevat eri tavoitteita.

Tohtoreiksi valmistuvien määrien kasvun myötä voidaan pohtia (kuvio 3), olisiko syytä luoda vahvemmin erikseen akateemiselle uralle tähtäävien ja muualle suuntaavien tohtori-

toriopintopolut. Tällöin työllistymisnäkökulmia voitaisiin saada paremmin kuntoon, kun opintojen aikaista urasuunnittelua saataisiin työnantajia ja yksilöä itseään paremmin palveleviksi.

Lisäksi on syytä myös pohtia väitöskirjojen laatua, varsinkin nyt, kun lisensiaattivaihe on käytännössä jäänyt jatkokoulutuksesta pois. Yliopistojen rahoituksen sitominen tutkintojen määrään on erittäin ongelmallista. Nykyinen malli ei sovi kovin hyvin ainakaan huipputieteen tekemiseen, vaikka tutkintojen määrät ovat kasvaneet. Tutkintojen määrien kasvun myötä niiden laatu ja täten myös tutkinnon suorittaneiden osaamistaso on saattanut kärsiä. Yliopistojen toiminnot tulisi suunnata ensisijaisesti tieteen laadun kehittämistä palveleviksi.

Kuvio 3. Kauppateiteellisten tohtoritutkintojen määrät Suomessa vuosina 1988–2007.

Ylemmät Toimihenkilöt YTN ry:n piirissä toiminut työryhmä, jonka toimintaan on osallistunut Akavan toimiston edustus, on vuoden 2008 aikana tiivistä pohtinut laadullisia mittareita yliopistojen rahoitus pohjaan; muun muassa työllistymisen laatu, opintojen ohjaus sekä opetuksen ja tutkimuksen laatu nousevat mallissa vahvasti esille. Mallia on tarkoitus tarkastella yhdessä opetusministeriön kanssa.

SEFEn koulutuspoliittisissa suuntaviivoissa (2007a) todetaan, että yliopistojen, yritysten ja julkisen sektorin yhteistyö on elintärkeää kaikille osapuolille. Etenkin kauppateiteellinen tutkimus on avainasemassa yritysten kilpailukyvyyn ja kasvu-uran sekä yhteiskunnan kehityksen kannalta. Vahvalla perustutkimuksella luodaan hyvä pohja käytännön innovaatioille. Kauppateiteelliset yliopistoyksiköt tuottavat korkeatasoisia osaajia yhteiskunnan tarpeisiin ja tarjoavat henkilöstölle elinikäisen oppimisen edellytyksiä.

Yhteiskunnan odotukset tutkimukselle ovat usein monitieteellisiä. Yliopistojen on pystyttävä reagoimaan tähän haasteeseen laaja-alaisesti. On tärkeää, että yhteistyössä toteutettavat projektit ovat korkeatasoisia ja tukevat yliopistojen kehittämistä myös muilta osin. Lisäksi innovaatioiden kaupallista-

minen on tärkeä vaihe suomalaisessa innovaatioympäristössä, jonka kokonaisvaltaiseen hyödyntämiseen tarvitaan eri alojen vahvempaa yhteistyötä.

Jotta kyetään vastaanottamaan ja toteuttamaan suuria ja laadullisesti hyviä hankkeita, tulee yliopistoyksiköiden erikseen ja yhdessä käynnistää ja kehittää tietoista elinkeinoelämäsuhteiden strategiaa niin, että yhteys on suunniteltua ja ohjelmallista. Vaikka henkilökohtaiset suhteet ja asiantuntijoiden keskinäinen vuorovaikutus ovat korvaamattomia, eivät ne yksin riitä kehittämään yhteistyötä. Yliopistojen on luotava toimivat käytännöt yhteiskuntasuhteiden järjestelmälliseksi hoitamiseksi ja tämän toiminnan tulee olla osa yliopistojen strategiaa. Yliopistojen tutkimus ja opetus on säilytettävä kuitenkin riippumattomina. Ympäröivän yhteiskunnan vaatimukset eivät saa vaikuttaa yliopistojen tutkimuksen autonomiseen asemaan. Yliopistojen tutkimuksen ja opetuksen tulee olla julkista ja kaikkien saavutettavissa (Suomen Ekonomiliitto 2007a).

Raportin viimeistelyvaiheessa uusi yliopistolaki on lausunto-kierröksellä. Suomen Ekonomiliitto lausumalla itse ja vaikuttamalla Akavan yleiseen lausuntoon haluaa vahvasti nostaa esille myös jatkokoulutuksen tarkoituksenmukaiseen organisointiin ja resursointiin liittyviä teemoja.

Toteutuva tutkijanura -työryhmä konkretisoi opetusministeriön 2007 julkaiseman tutkijankoulutuksen ja tutkijanuran kehittämisen (2007-2011) toimenpideohjelman tavoitteita ja menettelyitä, joilla tutkijanuran nykyaikaiset käytänteet tuodaan osaksi yliopistojen hyvää henkilöstöpolitiikkaa ja Suomen Akatemian tutkijanuran kehittämisvastuuta. Työryhmän esitykset perustuvat tutkijanuran läpinäkyvyyttä ja ennakoitavuutta edistävälle neliportaiselle tutkijanuramallille yliopistoissa. Ensimmäisellä portaalla on pääsääntöisesti väitöskirjatyötä tekeviä nuorempia tutkijoita, toinen porras on tohtorintutkinon äskettäin suorittaneiden uravaihe, kolmannella portaalla ollaan jo itsenäisiä, akateemiseen johtajuuteen kykeneviä tutkimuksen ja koulutuksen ammattilaisia, ja neljäs porras on professorivaihe. Järjestelmään on kyettävä luomaan liikkuvuutta edistäviä komponentteja, menestyksekkään työn tuomia edistymismahdollisuuksia ja toimien vakinaistamisen mahdollisuuksia. Joustava vakinaistamismenettely on omaksuttava yliopistoissa osaksi tehtäväjärjestelmää sekä portaiden sisällä että portaalta toiselle siirryttäessä.

Neliportaisessa tutkijanurajärjestelmässä pyritään helpottamaan ja vahvistamaan kaksisuuntaista siirtymistä yliopistojen ja muiden toimijoiden - tutkimuslaitosten, yritysten, julkisen hallinnon - välillä esimerkiksi uudistamalla akateemisen työn ulkopuolella saavutettujen ansioiden tarkastelua järjestelmän kelpoisuuskuvauksia hyödyntäen. Neliportainen järjestelmä antaa yrityksille ja tutkimuslaitoksille työkaluja omien vir-

karakenteidensa tarkasteluun. Työryhmä esittää, että opetusministeriö huomioi yliopistojen tulosohejauksessa ja rahoituksessa neliportaisen tutkijanuran toteuttamisen yliopiston henkilöstöpolitiikassa. Tutkimuslaitosten ja ministeriöiden välisissä tulosohejauksimenettelyissä tarkastellaan mahdollisuuksien mukaan myös tutkijanuranäkökulmaa. Työryhmä esittää, että julkisten tutkimusrahoittajien ja säätiöiden toiminnassa tutkijanuran edistäminen on lähitulevaisuudessa nykyistä aktiivisempi näkökulma.

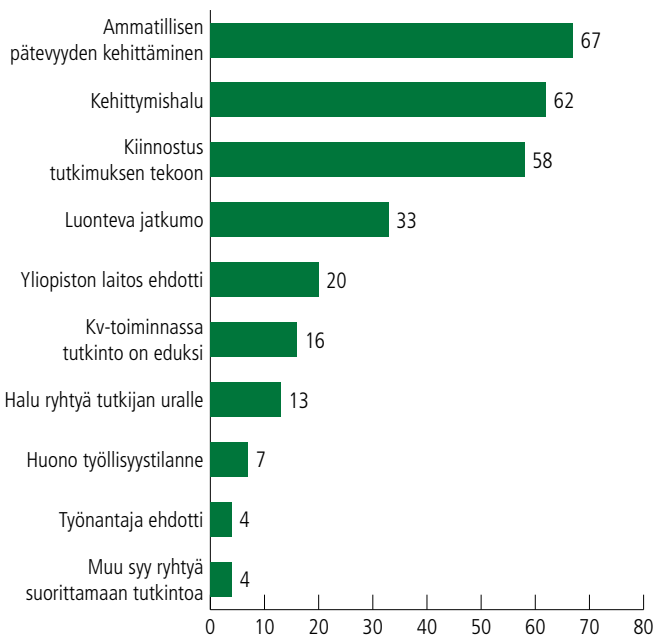
Työryhmän mukaan tutkijoiden kansainvälistä liikkuvuutta väitöskirjatyön jälkeen Suomesta ja Suomeen on pystyttävä lisäämään esimerkiksi yhtenäistämällä sääntelyä eurooppalaisella tasolla ja ottamalla käyttöön menettelyitä, joilla sosiaaliturvaan ja meritoitumiseen uralla ei tule katkoksia liikkuvuusjaksojen takia (Opetusministeriö 2008).

2 TOHTORIEN URAT

Tässä kappaleessa käydään läpi kyselyn teemat ja niihin saadut vastaukset jakaumittain. Teemoja tarkastellaan sukupuoli- ja tohtoroitumisväyläkohtaisesti sekä tarvittaessa peilaten muihin koulutusaloihin. Lisäksi jakaumia voidaan tarvittaessa tarkastella muiden muuttujien, kuten pääaineen, suhteen.

2.1 OPISKELUMOTIIVIT

Motiiveja tohtoriopiskelun aloittamiselle kyseltiin lomakkeessa vaihtoehdoilla ”tärkein”, ”toiseksi tärkein” ja ”kolmanneksi tärkein”. Tulosten tiivistämiseksi muuttujat yhdistettiin siten, että muuttujiin sisällytettiin kaikki edellä mainitut tärkeysasteet. Täten esimerkiksi kehittymishalu-muuttuja kattaa vastaajat, jotka ovat merkinneet sen ensimmäiseksi, toiseksi tai kolmanneksi tärkeimmäksi motiiviksi tohtoriopiskeluun.

Kuvio 4. Syyt tohtoriopintojen aloittamiseen, %.

Kaksi kolmesta vastaajasta oli merkinnyt ammatillisen pätevyyden kehittämisen syyksi tohtoriopintojen aloittamiselle (kuvio 4). Kuitenkin vain noin joka kuudes vastaaja oli merkinnyt kyseisen kohdan tärkeimmäksi syyksi tutkimuksen aloittamiselle. Tärkeimmäksi syyksi tohtoriopintojen aloittamiselle nousi kiinnostus tutkimuksen tekoon. Kiinnostus syynä on toki hyvin luonteva, sillä väitöskirjan tekemiseen tarvitaan ainakin jossakin määrin mielenkiintoa tutkimusprosessin toteuttamiseen.

Muutenkin itseisarvolliset motiivit, kuten kiinnostus tutkimuksen tekoon ja kehittymishalu, nousivat esille tärkeinä. Kauppatieteiden saralla itsensä kehittäminen nähdään tärkeämpänä kuin muilla tieteenaloilla (Haapakorpi 2008, 140). Halu tutkijan uralle oli motivoinut vain noin joka kuudetta vastaajaa.

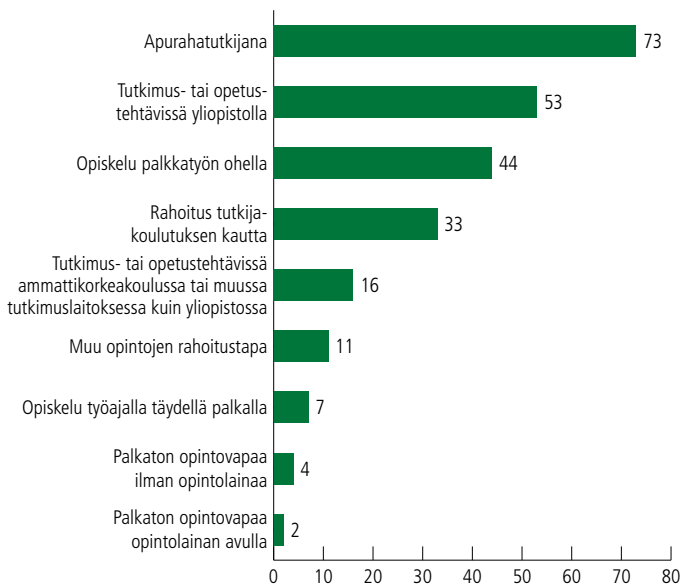
%	Nainen	Mies	Yht.
Kiinnostus tutkimuksen tekoon	57	58	58
Halu ryhtyä tutkijan uralle	14	13	13
Kehittymishalu	67	58	62
Ammatillisen pätevyyden kehittäminen	54	80	67
Kv. toiminnassa tutkinto on eduksi	5	25	16
Luonteva jatko aikaisemmille opinnoille tai työlle	43	25	33
Huono työllisyystilanne	5	8	7
Yliopiston edustaja ehdotti	33	8	20
Työnantaja ehdotti	5	4	4
Muu syy ryhtyä suorittamaan tutkintoa	-	8	4
N	21	24	45

Taulukko 1. Syyt tohtoriopintojen aloittamiselle sukupuolen mukaan jaoteltuina, %.

Sukupuolen mukaan jakaumaa tarkasteltaessa huomataan, että miesten motiivit löytyvät naisia useammin välineellisiä arvoista, kuten ammatillisen pätevyyden kehittämisestä ja tutkinnon hyödynnettävyydestä kansainvälisessä toiminnassa (taulukko 1). Huomattavasti suurempaa joukkoa naisista oli kannustettu tohtoriopintoihin yliopiston taholta.

2.2 RAHOITUS

Yksi olennainen kysymys puhuttaessa tohtoriopinnoista liittyy niiden rahoitukseen eli toisin sanoen siihen, kuinka opiskeluaikainen toimeentulo on turvattu. Rahoitusmuodot ”tärkein”, ”toiseksi tärkein” ja ”kolmanneksi tärkein” yhdistettiin summamuuttujaksi siten, että vaihtoehdot pitivät sisällään tärkeimpään, toiseksi tärkeimpään sekä kolmanneksi tärkeimpään rahoitusmuotoon vastanneet.

Kuvio 5. Tohtoriopintojen rahoitusmuodot, %.

Valtaosa vastaajista oli rahoittanut opintojaan kolmen eri lähteen kautta. Rahoitus pirstaloitui useaan eri vaihtoehtoon ja oli suhteellisen hajanaista (kuvio 5). On luonnollista, että opintoura pitää sisällään erilaisia rahoitusmuotoja eri vaiheissa, mutta osaltaan jakauman pirstaleisuutta selittävät myös vastaajien erilaiset lähtökohdat.

Apurahalla väitöskirjaansa oli tehnyt melkein kolme neljästä vastaajasta (73 %) jossakin vaiheessa. Osuus on melko korkea, jos sitä vertaa esimerkiksi teknillistieteellisen koulutusalan vastaavaan osuuteen (25 %). Edelleen jos osuutta peilaa suhteessa koko koulutuskenttään (50 %), huomataan, että kauppatieteissä apurahatutkijana toimiminen on yleisempää kuin muilla aloilla (Haapakorpi 2008, 40). Huomattavaa kuitenkin on, että vain 20 prosenttia vastaajista oli merkinnyt ”apurahatutkijana” -vaihtoehdon tärkeimmäksi rahoitusmuodokseen. On hieman ristiriitaista, että kuitenkin sen rooli koulutuspoliittisessa keskustelussa on suhteellisen merkittävässä roolissa.

Miesten ja naisten rahoitusprofiili oli osin erilainen, sillä naisten opiskelu apurahan turvin oli huomattavasti yleisempää kuin miesten. Naisista 86 prosenttia ja miehistä 63 prosenttia ilmoitti rahoituslähteenään olleen jossakin vaiheessa apuraha. Täydellä palkalla opiskelua oli miehistä hyödyntänyt 13 prosenttia, kun vastaavasti naisista kukaan ei ollut nauttinut tätä työnantajan tarjoamaa tukea (taulukko 2).

Naiset olivat vastaavasti opiskelleet palkkatyön ohella enemmän kuin miehet, sillä naisista 52 prosenttia ilmoitti kyseisen rahoituslähteen ja miehistä 38 prosenttia. Tutkijakoulutuksen kautta rahoituksensa hankkineita oli miehistä enemmän (38 %), kun vastaava osuus naisten osalta oli 29 prosenttia.

Pienet vastaajamäärät on syytä muistaa kaiken aikaa eri ryhmiä keskenään verrattaessa.

%	Nainen	Mies	Yht.
Opiskelu palkkatyön ohella	52	38	44
Tutkimus- tai opetustehtävissä yliopistolla	57	50	53
Tutkimus- tai opetustehtävissä ammatikorkeakoulussa tai muussa tutkimuslaitoksessa kuin yliopistossa	10	21	16
Apurahatutkijana	86	63	73
Rahoitus tutkijakoulutuksen kautta	29	38	33
Palkaton opintovapaa ilman opintolainaa	-	8	4
Palkaton opintovapaa opintolainan avulla	5	-	2
Opiskelu työajalla täydellä palkalla	-	13	7
Muu opintojen rahoitustapa	5	17	11
N	21	24	45

Taulukko 2. Tohtoriopintojen rahoitus sukupuolen mukaan jaoteltuna, %.

2.3 SIOJITTUMINEN TYÖMARKKINOILLE

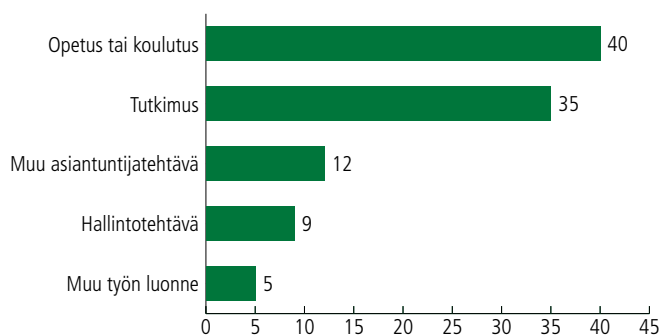
Kuvio 6. Tohtorien sijoittuminen sektoreittain, %.

Tohtoreista kolme neljäsosaa sijoittui korkeakoulusektorille, mikä liittyy ainakin osittain tutkimuksen kohteena olevien tohtorien uran varhaiseen vaiheeseen. Vain 11 prosenttia oli sijoittunut yksityiselle sektorille ja yrittäjänä toimi yksi vastaaja. Teknillistieteellisellä alalla lähes puolet vastaajista toimi yksityisellä sektorilla (Haapakorpi 2008, 64).

Ammatillisena sijoittumisena tarkasteltuna suurin ryhmä on opetus- tai koulutushenkilöstö, johon kuului 40 prosenttia vastaajista (kuvio 7). Vastaajista 44 prosenttia ilmoitti, että työhön kuuluu johtamistehtäviä. Naiset toimivat miehiä

useammin johtotehtävissä, sillä 55 prosenttia naisvastaajista ilmoitti työhön kuuluvan johtamistehtäviä. Tämä on hieman yllättävää ajateltaessa vastaavaa jakaumaa ekonomien työmarkkinoilla yleisesti.

Palkkatyön ohella opiskelleista runsas kolmannes toimi hallintotehtävissä, mutta myös asiantuntija- tai opetustehtävissä.

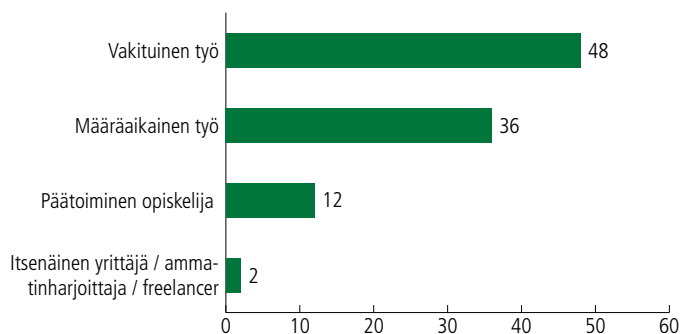
Kuvio 7. Työtehtävän luonne, %.

2.4 TYÖLLISYYSTILANNE

Työmarkkinoille sijoittumisen ongelmallisuutta tarkastellaan useasti työttömyyden kriteereillä, mutta tässä raportissa keskitytään lähinnä työsuhteen luonteen arviointiin. Vain yksi vastaaja 45:stä ilmoitti olleensa työttömänä kyselyhetkellä eli toukokuussa 2007. Työttömänä vastaajista ei ollut kukaan kuusi kuukautta ennen tohtorin tutkinnon suorittamista eikä kuusi kuukautta sen suorittamisen jälkeen. Valtakunnallinen työttömyysaste vuosina 2004–2005 tohtorin tutkinnon suorittaneiden keskuudessa on kolme prosenttia (Tilastokeskus 2008).

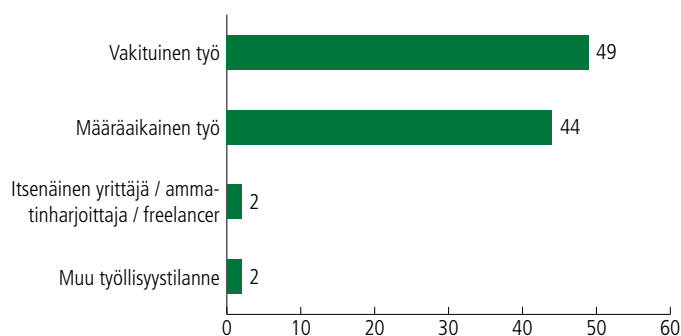
13 prosenttia vastaajista ilmoitti olleensa työttömänä jossakin vaiheessa tutkinnon suorittamisen jälkeen. Toisaalta suurin osa tuosta työttömyydestä on rakenteellista, sillä vastaajat ovat ilmoittaneet olleensa työttöminä muutamia päiviä tai yksittäisiä viikkoja. Kuitenkin 22 prosenttia vastaajista oli vastannut kysymykseen vastausvaihtoehdolla ”tutkinnon suorittamisen jälkeiset työllistymisvaikeudet”. Suurimmat tekijät, jotka olivat vaikeuttaneet työllistymistä, liittyivät alan heikkoon työmarkkinatilanteeseen ja vähäiseen työpaikkojen määrään sekä alueelliseen työmarkkinatilanteeseen. Kuitenkin 30 prosenttia oli ilmoittanut, että tohtorin tutkinto oli vaikeuttanut työllistymistä ”paljon” tai ”melko paljon”. Sen sijaan valmistumisajankohdalla ja sukupuolella ei nähty olevan juurikaan vaikutusta työllistymiseen. Tarkasteltaessa pelkästään naisten vastauksia jälkimmäiseen kohtaan ilmoittaa puolet vastaajista, että sukupuolella oli ”paljon” tai ”erittäin paljon” merkitystä työllistymisessä. Vastaavasti kaikki miespuoliset vastaajat ovat ilmoittaneet, että sukupuolella on ”vain vähän” tai ”ei lainkaan” merkitystä.

Vastaajista kuului kuusi kuukautta ennen tutkinnon suorittamista 86 prosenttia työlliseen työvoimaan ja vastaavat osuudet olivat kuusi kuukautta tutkinnon suorittamisen jälkeen 95 prosenttia ja tutkimushetkellä 91 prosenttia. Suurin osa heistä oli toiminut kokopäivätyössä sekä ennen tutkinnon suorittamista että sen jälkeen ja kyselyhetkellä (kuvio 8, kuvio 9 ja kuvio 10). Ennen tutkinnon suorittamista vain 12 prosenttia oli ollut päätoimisia opiskelijoita. Toisaalta opiskelu voi olla myös ”kokopäivätyön” alla, sillä esimerkiksi tutkijakouluissa oleville maksetaan palkkaa.

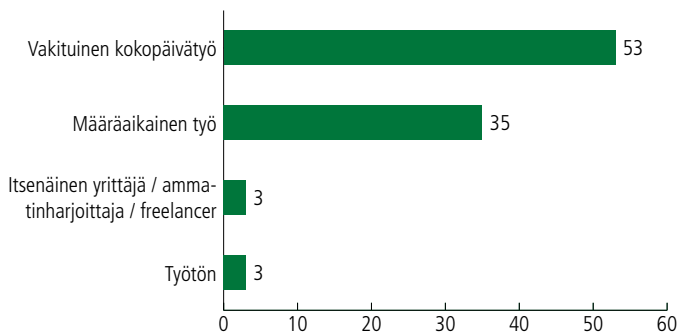
Kuvio 8. Työllisyystilanne kuusi kuukautta ennen tohtorin tutkinnon suorittamista, %.

Tuloksia yksinkertaistettiin yhdistämällä luokkia siten, että muuttujat ”vakituinen työ” ja ”määräaikainen työ” sisältävät sekä osa-aikaisuuden että kokopäivätyön, sillä lyhennettyä työpäivää vastaajista teki vain muutama vastaaja. Tarkastelusta jätettiin pois perhevapaalla olevat vastaajat.

Kuvio 9. Työllisyystilanne kuusi kuukautta tohtorin tutkinnon suorittamisen jälkeen, %.

Poikkileikkaustilanteita vertailtaessa olivat merkillepantavia määräaikaisten työsuhteiden osuuden lasku ja vakituisten työsuhteiden osuuden kasvu. Toisaalta muutokset eivät ole kovin suuria, mutta esimerkiksi kyselyhetkellä ”perhevapaalla” oli kahdeksan prosenttia vastaajista. Tämä saattaa osaltaan selittää sitä, miksi kyselyhetkellä työlliseen työvoimaan kuului kaksi vastaajaa vähemmän kuin kuusi kuukautta ennen tutkinnon suorittamista.

Kuvio 10. Työllisyystilanne kyselyhetkellä, %.

Sukupuolen mukaan tarkasteltuna työsuhteen luonne oli kohtenut suhteellisesti enemmän naisilla; ennen tutkinnon suorittamista runsas kolmasosa oli vakituissa työsuhteissa ja kyselyhetkellä lähes puolet oli onnistunut vakiinnuttamaan asemansa. Miehillä vastaavat osuudet olivat sekä ennen tutkintoa että kyselyhetkellä 60 prosentin tasossa.

Tuloksista nousee esille myös naisten perhevapaiden käyttö suhteessa miesten perhevapaisiin. Miespuolista vastaajista ei kukaan ollut perhevapaalla missään vaiheessa kolmesta tarkasteluajankohdasta, kun vastaavasti esimerkiksi kyselyhetkellä 15 prosenttia naisista oli perhevapaalla.

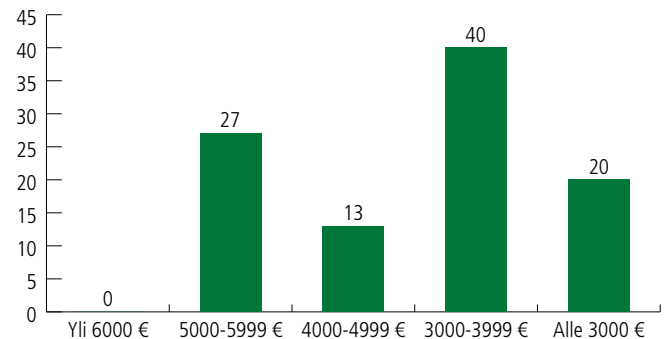
2.5 BRUTTOPALKKA

Määräaikaisten ja vakituisten työntekijöiden keskiarvobruttopalkaksi toukokuussa 2007 muodostui 4065 euroa keskihajonnan ollessa 1363 euroa. Mediaanipalkka oli 3605 euroa. Kaikkien alojen tohtorien bruttotulojen keskiarvo oli 3693, mediaani 3333 ja tulojen hajonta 1370 euroa (Haapakorpi 2008, 99). Ylin 25 prosenttia kauppatieteilijäaineistosta ansaitsi yli 5100 euroa alakvartaalin ollessa 3137 euroa. Tosin muutamia ilmoitettuja bruttopalkkoja voidaan ihmetellä, sillä neljä kokopäivätyössä olevaa vastaajaa oli ilmoittanut kuukausiansioikseen alle 1750 euroa. Jos näitä neljää vastausta ei huomioida tuloksissa, muodostuu bruttotulojen keskiarvoksi 4234 euroa ja mediaanipalkaksi 3700 euroa.

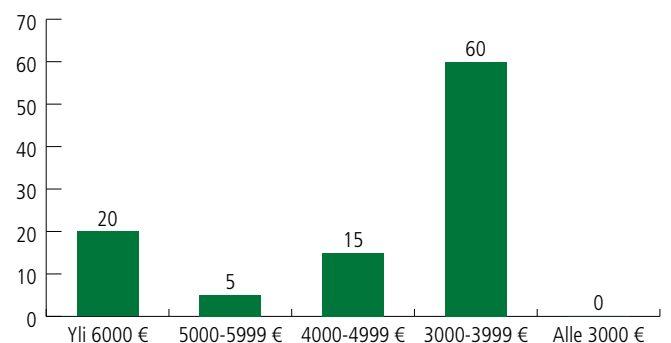
Keskiarvon mukaan tarkasteltuna miehet ansaitsivat enemmän kuin naiset, sillä miesten keskiansio oli 4187 euroa ja naisten vastaava oli 3905 euroa. Yllättävää tuloksissa oli, että naisten mediaanipalkka (3700 euroa) oli suurempi kuin miesten vastaava summa (3500 euroa). Naisissa bruttopalkkojen keskihajonta oli 347 euroa pienempää kuin miehissä (1004 euroa / 1351 euroa).

Näin ollen naiset ansaitsevat tasaisemmin kuin miehet, joista ylin osa saattaa ansaita huomattavasti enemmän kuin muut (kuvio 11 ja kuvio 12). Miehistä joka viides ansaitsi yli 6000 euroa, kun taas naisissa sellaisia henkilöitä ei ollut lainkaan. Vastaavasti 4000 – 5999 euroa kuukaudessa ansaitsevia oli miehissä vain 20 prosenttia. Vastaava osuus naisten osalta on 40 prosenttia.

Noin 85 % sekä mies- että naisvastaajista työskenteli julkisella sektorilla.

Kuvio 11. Naisten bruttopalkat tuloluokittain, %.

Kuvio 12. Miesten bruttopalkat tuloluokittain, %.

Kauppatieteiden alalla ylemmän korkeakoulututkinnon ja tohtorin tutkinnon suorittaneiden tulotasossa voidaan havaita olevan eroja, mutta eri suuntaan kuin koulutuksen pituus ja vaativuus voisivat antaa syytä olettaa. Kaikkien Ekonomiliiton työssäkävien jäsenten keskiarvopalkka oli vuoden 2007 lokakuussa 4 949 euroa kuukaudessa ilman tulospalkkioita ja mediaanipalkka oli 4 291 euroa (Suomen Ekonomiliitto 2007b). Jäsenistö muodostuu paitsi kauppatieteiden maistereista myös pienestä määrästä tieteellisen jatkotutkinnon ja toisaalta vain alemman korkeakoulututkinnon suorittaneita. Bruttotulojen keskiarvon eroksi suhteessa tähän Aarresaariverkoston tohtorikyselyaineistoon kauppatieteellisellä alalla muodostuu noin 700 euroa ja mediaanipalkan eroksi noin 600 euroa.

Ilmiön taustalla voidaan nähdä olevan ammatillisen ja sektorikohtaisen sijoittumisen erot; maisterit sijoittuvat yleensä yksityisen sektorin asiantuntija- tai johtotehtäviin, joissa ansiotaso on hyvä. Vastaavasti tämän raportin perusjoukon muodostavista vastaajista suurin osa oli töissä yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa (kts. kuvio 9) ja tohtoriuransa alkuvaiheessa. Täten ansiotaso voi olla vaatimattomampi, varsinkin kun vastaajaprofiilin suurin ryhmä olivat yliassistentit ja vanhemmat tutkijat.

Tarkasteltaessa professoreita huomataan, että heidän keskiansionsa ovat huomattavasti suuremmat kuin kaikkien Ekonomiliiton työssäkävien jäsenten keskiansiot. Professoriliiton (2007, 19) keräämien tietojen mukaan kauppatieteiden alalla työskentelevien professorien bruttopalkkojen keskiarvo on 5841 euroa ja mediaanipalkka 5578 euroa.

2.6 TYÖN EDELLYTTÄMÄ OSAAMINEN

Nykyisen työn edellyttämää keskeistä osaamista kartoitettiin avoimella kysymyksellä. Vastaajat olivat useimmiten ilmoittaneet useita keskeisiä osaamisalueita. Vastausten kategorialuokittelujen pohjalta selvästi suurimpana yksittäisenä kategoriana mainittiin tutkimustyö, jonka oli ilmoittanut 37 prosenttia vastaajista. Muina suurina keskeisinä osaamisalueina mainittiin opetustyö ja substanssiosaaminen. Johtamisen ja hallinnollisen osaamisen ”suosio” oli yllättävän vähäistä, vaikka 44 prosenttia oli ilmoittanut, että työn luonteeseen kuuluu johtotehtäviä.

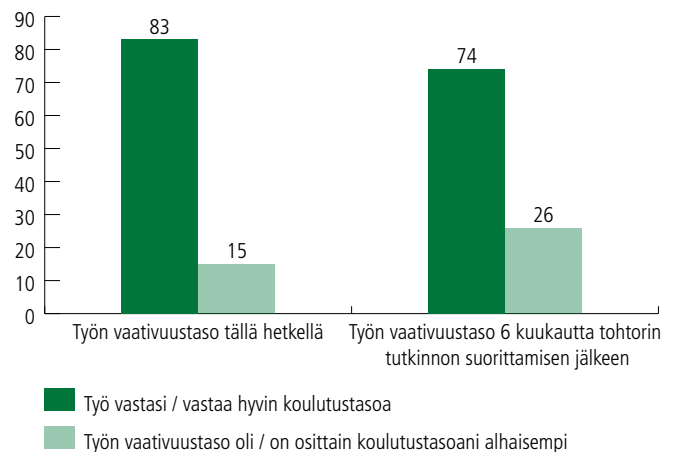
Suurelta osalta tuloksia selittää se, että kolme neljästä vastaajasta oli töissä joko yliopistossa tai ammattikorkeakoulussa, joissa yllä olevat osaamisalueet ovat keskeisiä. Kun ekonomien osaamisalueita kysytään työnantajilta ja esimiehiltä, liittyvät niistä kaikkein tähdellisimmät ongelmanratkaisutaitoon, kokonaisuusien hahmottamiseen ja analyttisyyteen, kykyyn toimia ryhmässä / tiimissä sekä kielitaitoon.

2.7 TYÖN JA KOULUTUKSEN KESKINÄINEN VASTAAVUUS

Koulutuksen ja työn keskinäistä vastaavuutta voidaan tarkastella arvioimalla ammatin tai työtehtävien vaativuustaso ja suhteuttamalla niitä tietoja koulutustasoon. Kyselyyn vastanneet tohtorit arvioivat itse työnsä ja koulutuksensa keskinäistä vastaavuutta. Heitä pyydettiin arvioimaan työtilannetta kuusi kuukautta tutkinnon suorittamisen jälkeen sekä kyselyhetkellä.

Valtaosa oli sitä mieltä, että työ vastasi koulutustasoa hyvin sekä kuusi kuukautta tohtorin tutkinnon suorittamisen jälkeen että tutkimushetkellä. Yksikään vastaaja ei ollut sitä mieltä, että työn vaativuustaso olisi ollut selvästi koulutustasoa matalampi. Voidaan siis sanoa, että tohtorien työ vastasi varsin hyvin koulutustasoa.

Tutkinnon suorittamisen jälkeisessä tilanteessa ja kyselyhetkellä oli kuitenkin vain noin 10 prosenttiyksikön ero niin, että työ vastasi paremmin koulutusta kyselyhetkellä. Tämä kertoo siitä, että valtaosa tohtoreista aloitti välittömästi varsinaiset ammattityöt, vaikka pienellä osalla vaativuustaso kasvoi kyselyhetken tultaessa (kuvio 13).

Kuvio 13. Työn ja koulutustason keskinäinen vastaavuus kuusi kuukautta tutkinnon suorittamisen jälkeen ja kyselyhetkellä, %.

Tutkinnon suoritusajankohdalla näytti olevan merkitystä sen kannalta, kuinka työn ja koulutuksen vastaavuus koetaan. Vuonna 2004 valmistuneista 73 prosenttia vastasi, että työ vastasi hyvin koulutustasoa kuusi kuukautta tutkinnon suorittamisen jälkeen. Vastaava osuus oli kasvanut 93 prosenttiin, kun vastaavuutta kysyttiin kyselyhetkellä. Vuonna 2005 valmistuneista tohtoreista 74 prosenttia ilmoitti, että työ vastaa hyvin koulutusta tutkinnon suorittamisen jälkeisessä tilanteessa. Kysyttäessä samaa kyselyhetkellä vastaava osuus oli 77 prosenttia.

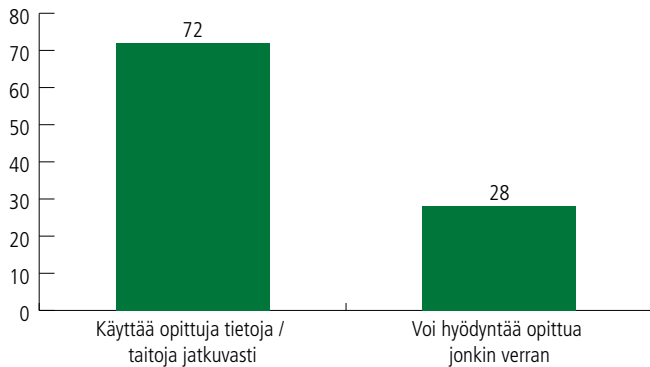
Aikaisemmin valmistuneet tohtorit saaneensa paremmin koulutustaan vastaavaa työtä. Olisi mielenkiintoista selvittää, kokevatko vuonna 2005 valmistuneet tohtorit tilanteen paremmaksi nyt vuonna 2008.

Vastaajilta tiedusteltiin myös tohtoritutkinnon vaatimusta nykyiseen työhön. 58 prosenttia vastaajista ilmoitti, että tutkinto oli kriteerinä nykyiseen työhön. Vain yksi vastaaja vastasi ”en osaa sanoa”, joten rekrytointikriteereistä oltiin hyvin perillä. Ylemmällä korkeakoulututkinnolla nähdään käytännössä olevan suurempi merkitys rekrytointikriteerinä kuin tohtorintutkinnolla. Tosin ainoastaan maatalous-metsätieteellisellä koulutuslallalla vaadittiin useammin tohtorintutkintoa (61 %) työn saamiseksi kuin kauppatieteellisellä koulutuslallalla (Haapakorpi 2008, 77).

2.8 KOULUTUKSEN HYÖDYNNETTÄVYYS

Koulutuksen sovellettavuutta kyseltiin vastaajilta kahdella eri tavalla. Ensinnäkin lomakkeessa oli kysymyssarja, jonka tarkoituksena oli saada selville koulutuksen hyötyjä työmarkkinoilla. Toiseksi lomakkeessa oli erilliskysymys ”miten hyvin voit hyödyntää tohtoriopinnoissa oppimiasi asioita nykyisessä työssä?”, jolla pyrittiin selvittämään opintojen konkreettista merkitystä nykyisessä työtilanteessa.

Vastaajat arvioivat kohtalaisen myönteisesti koulutuksen tuottamaa hyötyä sekä konkreettisesti nykyisen työn kannalta että työmarkkinoilla. 72 prosenttia vastaajista käyttää tohtoriopinnoissa oppimiaan asioita työssään jatkuvasti ja 28 prosenttia hyödyntää opittua jonkin verran. Yksikään vastaajista ei kokenut, että opituista asioista ei olisi kovin paljon hyötyä (kuvio 14).

Kuvio 14. Tohtoriopinnoissa opittujen asioiden hyödynnettävyys nykyisessä työssä, %.¹

Valtaosa tohtoreista koki koulutuksen antavan riittävät valmiudet toimia oman alan työtehtävissä, mutta myös mahdollisuudet toimia monenlaisissa tehtävissä (taulukko 3). Arviot tohtorin tutkinnon arvostuksesta, merkityksestä investointina ja teoreettisuudesta ovat hieman enemmän varauksellisia, mutta silti positiivisia. Lähes joka kolmas neljästä tohtorista oli sitä mieltä, että koulutuksella on ollut merkitystä nykyiseen työpaikkaan työllistyessään.

	Täysin eri mieltä	Osittain eri mieltä	Osittain samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
Koulutus on antanut riittävät valmiudet alan työtehtäviin	-	14	53	33
Työllistynyt nykyiseen työpaikkaan työkokemuksen perusteella, eikä koulutuksella ollut juurikaan merkitystä	39	34	23	5
Koulutus on liian teoreettista	32	43	20	5
Koulutus antaa hyvät mahdollisuudet toimia monenlaisissa tehtävissä	2	18	43	36
Tohtorin tutkinnon suorittaneiden osaamista arvostetaan työelämässä	-	36	48	17
Tohtorin tutkinto on ollut hyvä investointi työllistymisen kannalta	2	30	37	30

Taulukko 3. Tohtorin tutkinnon hyödynnettävyys työmarkkinoilla. Oletko samaa mieltä seuraavien tohtorin koulutustasi koskevien väitteiden kanssa?, %.

¹ Kolmas vaihtoehto ”opituista asioista ei ole kovin paljon hyötyä” ei saanut yhtään vastausta eikä se näy kuviossa.

Joka neljäs vastaaja oli joko osittain tai täysin samaa mieltä siitä, että koulutus on liian teoreettista työmarkkinoiden näkökulmasta. Kauppatieteellisen koulutuksen saaneissa on keskimääräistä enemmän niitä, jotka pitävät koulutustaan liian teoreettisena (Haapakorpi 2008, 79)

Lähes joka kolmas vastaaja on joko täysin tai osittain eri mieltä, että tohtorin tutkinto on ollut hyvä investointi työllistymisen kannalta. Lisäksi runsas kolmannes vastaajista on osittain eri mieltä väitteen ”tohtorin tutkinnon suorittaneiden osaamista arvostetaan työelämässä” kanssa. Kyseisten väitteiden jakaumat ovat positiivispainotteisia, mutta vastauksista on selvästi havaittavissa, että tohtorin tutkinnon arvostukseen ja työelämähyötyihin kaikki eivät ole tyytyväisiä.

Tarkasteltaessa koulutuksen teoreettisuus –väitettä ikäjakuumittain huomataan, että mitä nuoremasta tohtorista on kyse, sitä teoreettisempaa koulutus koetaan (taulukko 4). Alle 30-vuotiaista tohtoreista 60 prosenttia oli väitteen kanssa joko osittain tai täysin samaa mieltä. Yli 40-vuotiaista vastaajista yksikään ei ole enää täysin samaa mieltä väitteen kanssa, ja vain 17 prosenttia on ”osittain samaa mieltä”.

%	Alle 30 v.	30-39 v.	40 v.-	Yht.
Täysin eri mieltä	20	33	33	32
Osittain eri mieltä	20	43	50	43
Osittain samaa mieltä	40	19	17	20
Täysin samaa mieltä	20	5	-	5
Ei osaa sanoa	-	-	-	-
Yht.	100	100	100	100

Taulukko 4. Tohtorin tutkinnon hyödynnettävyys työmarkkinoilla. Oletko samaa mieltä väitteen ”koulutus on liian teoreettista” kanssa?, %.

Väitteen ”tohtorin tutkinnon suorittaneiden osaamista arvostetaan työelämässä” vastausjakauma poikkeaa jonkun verran edellisestä, kun sitä tarkastellaan ikäluokittain (taulukko 5). 47 prosenttia 30-39 –vuotiaista on osittain eri mieltä väitteen kanssa, kun vastaavat osuudet ovat alle 30-vuotiaiden osalta 20 prosenttia ja yli 40-vuotiaiden osalta 28 prosenttia. Yksikään vastaajista ei ole väitteen kanssa täysin eri mieltä.

%	Alle 30 v.	30-39 v.	40 v.-	Yht.
Täysin eri mieltä	-	-	-	-
Osittain eri mieltä	20	47	28	36
Osittain samaa mieltä	40	47	50	48
Täysin samaa mieltä	40	5	22	17
Ei osaa sanoa	-	-	-	-
Yht.	100	100	100	100

Taulukko 5. Tohtorin tutkinnon hyödynnettävyys työmarkkinoilla. Oletko samaa mieltä väitteen ”tohtorin tutkinnon suorittaneiden osaamista arvostetaan työelämässä” kanssa?, %.

3 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tohtoriopintojen rahoitus koostui monista eri lähteistä. Yleisin rahoitusmuoto oli apuraha. Ongelmallista tällöin on, että rahoitus on lyhytjänteistä, eikä se mahdollista keskittymistä pelkästään tutkimuksen tekemiseen. Apurahoista suuri osa myönnetään lyhytaikaiseen työskentelyyn tai ainakin työn etenemisestä edellytetään jatkuvaa raportointia. Osa resursseista suuntautuu täten myös rahoitushakemusten tekemiseen. Tutkijakoulujen julkisen sektorin osuutta rahoituksesta ei ole tarkoitettu kasvattamaan (Haapakorpi 2008, 17), joten katseet suuntautuvat muihin rahoituskeinoihin ja lähinnä yksityiselle sektorille. Esimerkiksi henkilökunnan väitöskirjatyötä voidaan tukea, jos sillä nähdään olevan hyötyä yrityksen toiminnalle.

Tohtorien uraseurannassa on tullut ilmi, että myös tutkimuksen suorittaneet toivovat koulutuksen kehittämistä työnantajayhteistyön suuntaan (mm. Haapakorpi 2008, 128). Tässä keinoina voitaisiin käyttää enemmän yhteistutkimuksia, työssäolojaksoja yrityksissä ja muita toimintamuotoja verkostoitumisen edistämiseksi. Lisäksi yliopiston tiedotusaktiivisuutta voitaisiin kehittää väitellyistä henkilöistä työvoimaa etsivien organisaatioiden näkökulmasta. Tohtorikoulutus ja – työvoima voivat olla ulkopuolisille tahoille vaikeasti hahmotettavia asioita, jolloin ei ymmärretä, että tohtoriväitöskirjaansa tekevää opiskelijaa pystyttäisiin hyödyntämään tietynlaisissa projekteissa tai hankkeissa. Yliopistojen toimintaa koskevan informaation kehittäminen yleistajuisemmaksi voisi avata ovia työnantajien suuntaan ja välittää tietoa tohtorien osaamisesta.

Kuitenkin yliopistojen tutkimus on säilytettävä riippumattomana eikä yliopistojen tutkimuksen autonominen asema saa vaarantua. On tärkeää, että yhteistyössä toteutettavat projektit ovat korkeatasoisia ja tukevat yliopistojen kehittymistä myös muilta osin. Olennaiseksi kysymykseksi nousee tällöin tohtorikoulutukseen hakeutuvien jatko-opiskelijoiden motiivien selvittäminen, jotta edellytykset koulutuksen onnistumiseksi

taataan. Motiivien selvittäminen tarkoittaa sekä tutkijauralle hakeutumisen motiiveja että olennaisia lähtökohtia ja odotuksia. Motiivit suhteessa väitöskirjan jälkeisiin tavoitteisiin ovat olennaisia, jotta opiskelu kantaa hedelmää ja hyödyttää kaikkia osapuolia. Yliopistojen tulisi tarjota selkeää tietoa tohtorikoulutuksen sisällöstä ja tutkinnon merkityksestä työmarkkinoilla sekä tiedeyhteisön sisällä. Aina voidaan pohtia myös sitä, miten väitöskirjojen teemoja ja löydöksiä voitaisiin linkittää ja viestittää paremmin elinkeinoelämän suuntaan ja tarpeista lähtien.

Yksi olennainen tohtorikoulutuksen kehittämiskohta liittyy tohtorikoulutuksen organisointiin. Tohtorin tutkinnon suorittaneet eivät olleet homogeeninen ryhmä, ja eri tohtoritoimintaväylyä pitkin valmistuvien tarpeet tulisi huomioida paremmin. Tutkijakoulujen verkostoituminen yhdessä yliopistojen kanssa tai niiden sisäisen yhteistoiminnan kehittäminen luovat useampia vaihtoehtoisia ja joustavia opiskelumuotoja. Tämänhetkinen malli tukee omien tutkijakoulujen opiskelijoiden tai tutkijaryhmiin kuuluvien opiskelijoiden valmistumista. Näin ollen erilaisten koulutusmuotojen kehittämisessä tarvitaan edelleen keskustelua keskeisten tahojen, kuten opetusministeriön, elinkeinoelämän sekä yliopistojen välillä, jotta opiskelijoita parhaiten palvelevia toimintamuotoja voidaan parantaa.

Edellä on todettu valmistelussa olevan uusi yliopistolaki. Nyt ja jatkossakin Suomen Ekonomiliitto osaltaan pyrkii vaikuttamaan yliopistojen tutkimuksen ja opetuksen resurssointiin ja organisointiin niin, että kauppatieteilijät, mukaan lukien kauppatieteiden tohtorit, työllistyvät laadukkaasti ja kohtaavat työmarkkinoilla ansaitsemaansa korkeaa arvostusta. Tämän vaikuttamisen pohjana on jatkossakin uraseuranta ja palaute ennen kaikkea tutkinnon suorittamisen jälkeisiltä alkuvuosilta. Myös tohtoreita koskeva uraseuranta systematisoituu ja kehittyy jatkossa edelleen. Yhteistyö SEFEn ja yliopistojen välillä on tässäkin asiassa hyvin keskeistä.

LÄHTEET

Alatalo, T. 2008. Palautetta ekonomikoulutuksesta – valmistuneiden lähtökysely 2007.

Haapakorpi, A. 2008. Tohtorien varhaiset urat työmarkkinoilla ja tohtorikoulutuksen merkitys työelämässä. Aarresaari 2008.

Karjalainen, S. 2006. Tohtorikoulutuksen kehittäminen. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2006:3
http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2006/liitteet/opm_13_tr03.pdf?lang=fi

KATAJA. 2008. Taustatietoa KATAJASTA. <http://project.hkkk.fi/katajaw/index.htm>

Mertanen, M. Ekonomiuran alkutaival. Vuonna 2007 valmistuneiden kauppatieteiden maisterien tilanne huhtikuussa 2008.

Oksanen J. 2006. Arvioita kauppatieteellisen alan jatkokoulutuksesta.

Opetusministeriö. 2008. Neliportainen tutkijanura. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2008:15

Professoriliitto. 2007. Palkkaselvitykset 2007. <http://www.professoriliitto.fi/uploads/tvfv06yhopnsf4l.pdf>

Sainio, J. 2007. Viisi vuotta työelämässä. Vuonna 2001 valmistuneiden kauppatieteiden maisterien sijoittuminen työelämään.

Sainio, J. 2008. Kitkaa ja kasautuvia vaikeuksia. Akateemisen työuran alkua hankaloittavia tekijöitä. Aarresaari ja Akava 2008.

Suomen Ekonomiliitto. 2007a. Koulutuspoliittiset suuntaviivat.
http://www.sefe.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/sefe/embeds/Koulutuspoliittiset_suuntaviivat.pdf

Suomen Ekonomiliitto. 2007b. Palkkatasotutkimus 2007.

Stenbäck, K. 2008. SEFEn raportteja 3/2008. Key success factors for Finnish higher business education –comparison between European countries. Helsingin kauppakorkeakoulu.

Tilastokeskus 2008. Sijoittuminen koulutuksen jälkeen. <http://www.stat.fi/til/sijk/tau.html>

TAULUKKO- JA KUVIOLUETTELO

Kuvio 1. Vastajat ikäluokittain, %	4
Kuvio 2. Vastajat tohtoroitumisväylän mukaan jaoteltuina, %	5
Kuvio 3. Kauppatieteellisten tohtoritutkintojen määrät Suomessa vuosina 1988–2007	6
Kuvio 4. Syyt tohtoriopintojen aloittamiseen, %	8
Taulukko 1. Syyt tohtoriopintojen aloittamiselle sukupuolen mukaan jaoteltuina, %	8
Kuvio 5. Tohtoriopintojen rahoitusmuodot, %	9
Taulukko 2. Tohtoriopintojen rahoitus sukupuolen mukaan jaoteltuna, %	9
Kuvio 6. Tohtorien sijoittuminen sektoreittain, %	9
Kuvio 7. Työtehtävän luonne, %	10
Kuvio 8. Työllisyystilanne kuusi kuukautta ennen tohtorin tutkinnon suorittamista, %	10
Kuvio 9. Työllisyystilanne kuusi kuukautta tohtorin tutkinnon suorittamisen jälkeen, %	10
Kuvio 10. Työllisyystilanne kyselyhetkellä, %	11
Kuvio 11. Naisten bruttopalkat tuloluokittain, %	11
Kuvio 12. Miesten bruttopalkat tuloluokittain, %	11
Kuvio 13. Työn ja koulutustason keskinäinen vastaavuus kuusi kuukautta tutkinnon suorittamisen jälkeen ja kyselyhetkellä, %	12
Kuvio 14. Tohtoriopinnoissa opittujen asioiden hyödynnettävyys nykyisessä työssä, %	13
Taulukko 3. Tohtorin tutkinnon hyödynnettävyys työmarkkinoilla. Oletko samaa mieltä seuraavien tohtorin koulutustasi koskevien väitteiden kanssa?, %	13
Taulukko 4. Tohtorin tutkinnon hyödynnettävyys työmarkkinoilla. Oletko samaa mieltä väitteen ”koulutus on liian teoreettista” kanssa?, %	13
Taulukko 5. Tohtorin tutkinnon hyödynnettävyys työmarkkinoilla. Oletko samaa mieltä väitteen ”tohtorin tutkinnon suorittaneiden osaamista arvostetaan työelämässä” kanssa?, %	13

Liite 1.

TUTKIMUKSEN KYSELYLOMAKE

Uraseurantakysely vuosina 2004–2005 tohtorin tutkinnon suorittaneille

Vastaa kysymyksiin merkitsemällä sopivin vaihtoehto tai kirjoittamalla vastaus sille varattuun tilaan. Täytetyn kyselylomakkeen voit postittaa palautuskuoressa ilman postimaksua.

TOHTORIOPINTOJEN MOTIVAATIO JA KÄYTÄNNÖT

1. Kuinka rahoitit tohtoriopintosi?

Merkitse kolme pääasiallisinta muotoa järjestyksessä
1 = tärkein, 2 = toiseksi tärkein, 3 = kolmanneksi tärkein.

1. Opiskelin palkkatyön ohella.	
2. Olin tutkimus- ja opetustehtävissä yliopistolla.	
3. Olin tutkimus- ja opetustehtävissä ammattikorkeakoulussa tai muussa tutkimuslaitoksessa kuin yliopistossa.	
4. Olin apurahatutkijana.	
5. Sain rahoituksen tutkijakoulun kautta.	
6. Olin palkattomalla opintovapaalla enkä ottanut opintolainaa.	
7. Olin palkattomalla opintovapaalla ja otin opintolainaa.	
8. Opiskelin työajalla täydellä palkalla.	
9. Muu, mikä?	

2. Miksi ryhdyit suorittamaan tohtorin tutkintoa?

Mainitse kolme tärkeintä järjestyksessä
1= tärkein, 2= toiseksi tärkein 3= kolmanneksi tärkein.

1. Kiinnostus tutkimuksen tekemiseen.	
2. Halusin ryhtyä tutkijan uralle.	
3. Kehitymishalu.	
4. Pätevytyminen tiettyihin tehtäviin tai virkoihin.	
5. Tutkinto vahvistaa ammatillisen toiminnan edellytyksiäni.	
6. Kansainvälisessä toiminnassa tohtorin tutkinto on eduksi.	
7. Luonteva jatke aikaisemmille opinnoille tai työlle.	
8. Työttömyys tai työttömyyden uhka.	
9. Heikko työllisyystilanne (tarjolla vain tilapäis- ja tuntitöitä, koulutusta vastaamattomia tehtäviä jne.).	
10. Yliopiston laitos ehdotti.	
11. Työnantaja ehdotti.	
12. Muut syyt, mitkä?	

TYÖLLISYYSTILANNE JA TYÖN LAATU

3. Mikä seuraavista kuvaa parhaiten tilannettasi?

Merkitse rastilla sopivimmat vaihtoehdot.

	A	B	C
	6 kuukautta ennen tohtorin tutkinnon suorittamista	6 kuukautta tohtorin tutkinnon suorittamisen jälkeen	Tällä hetkellä
1. Vakituinen kokopäivätyö			
2. Määräaikainen kokopäivätyö			
3. Vakituinen osa-aikatyö tai lyhennetty työaika			
4. Määräaikainen osa-aikatyö tai lyhennetty työaika			
5. Itsenäinen yrittäjä tai ammatinharjoittaja tai freelancer			
6. Työllistetty tai työharjoittelu			
7. Työtön			
8. Työvoimakoulutus tai vastaava			
9. Päätoiminen opiskelu (johtaa tutkintoon tai arvosanaan)			
10. Perhevapaa (äitiys-/isyys-/hoitovapaa/tms.)			
11. Muu, mikä?			

4. Jos olet ollut/olet töissä, mikä seuraavista kuvaa parhaiten työtäsi?

Merkitse rastilla sopivimmat vaihtoehdot.

	A	B
	6 kuukautta tohtorin tutkinnon suorittamisen jälkeen	Tällä hetkellä
1. Työni vastasi/vastaa hyvin koulutustasoani.		
2. Työni vaatavuustaso oli/on osittain koulutustasoani alhaisempi.		
3. Työni vaatavuustaso oli/on selvästi koulutustasoani alhaisempi.		
4. En osaa sanoa.		

5. Oletko ollut työttömänä tohtorin tutkinnon suorittamisen jälkeen?

1. En ole ollut työttömänä

2. Kyllä, yhteensä _____v _____kk.

6. Jos Sinulla on ollut tohtorin tutkinnon suorittamisen jälkeen työllistymisvaikeuksia, arvioi, miten seuraavat tekijät ovat vaikeuttaneet työllistymistäsi?

Ympyröi sopivin vaihtoehto

1 = ei lainkaan, 2 = vain vähän, 3 = jonkin verran,
4 = melko paljon, 5 = paljon, 6 = erittäin paljon

1. Työkokemuksen puute	1	2	3	4	5	6
2. Puutteelliset työnhakutaidot	1	2	3	4	5	6
3. Suhdeverkostojen puute	1	2	3	4	5	6
4. Tohtorin tutkinto	1	2	3	4	5	6
5. Alan heikko työmarkkinatilanne	1	2	3	4	5	6
6. Alueellinen heikko työmarkkinatilanne	1	2	3	4	5	6
7. Määräaikaisten työsuhteiden väliin jäävät työttömyysjaksot	1	2	3	4	5	6
8. Alan työpaikkojen vähäinen määrä.	1	2	3	4	5	6
9. En ole löytänyt itseäni kiinnostavaa työtä	1	2	3	4	5	6
10. Sukupuoli	1	2	3	4	5	6
11. Perhe- tai elämäntilanteeseen liittyvä syy	1	2	3	4	5	6
12. Valmistumisajankohta	1	2	3	4	5	6
13. Muu, mikä?	1	2	3	4	5	6

Kysymyksiin 7-20 vastaavat vain päätoimisesti työssä olevat nykyisen päätyönsä perusteella. Kysymykset 21 -32 ovat kaikille.

7. Mikä seuraavista vaihtoehtoista kuvaa parhaiten työnantajaasi? Merkitse rastilla.

1. Kunta tai kuntayhtymä	☐
2. Järjestö, säätiö tai vastaava	☐
3. Valtion liikelaitos tai yhtiö	☐
4. Yksityinen yritys, yli 249 työntekijää	☐
5. Yksityinen yritys, alle 250 ja yli 49 työntekijää	☐
6. Yksityinen yritys, alle 50 työntekijää	☐
7. Valtio	☐
8. Yliopisto	☐
9. Ammattikorkeakoulu	☐
10. Ammatinharjoittaja, freelancer tai yrittäjä	☐
11. Muu, mikä?	☐

8. Mikä on työorganisaatiosi toiminnan tavoite tai toiminnan luonne (esim. tutkimus- ja koulutus, ICT-alan tuotteiden kehittäminen ja palvelut, julkisen sektorin ympäristöhallinto, mediapalvelut).

9. Työnantajan nimi. (Työnantajan nimiä ei raportoida selvityksessä.)

10. Mikä on työpaikkasi sijaintipaikkakunta?

1. Joensuu

2. Jyväskylä

3. Kuopio

4. Lappeenranta

5. Oulu

6. Pääkaupunkiseutu

7. Tampere

8. Turku

9. Rovaniemi

10. Vaasa

11. Muu, mikä _____

11. Mikä on ammattinimikkeesi?

12. Mikä kuvaa parhaiten pääasiallisia työtehtäviäsi tällä hetkellä? Valitse yksi vaihtoehto.

1. Tutkimus

2. Koulutus ja opetus

3. Muu asiantuntijatehtävä, mikä

4. Hallintotehtävä, mikä

5. Muu, mikä? _____

13. Toimitko johtotehtävissä?

1. Toimin johtotehtävissä

2. En toimi johtotehtävissä

14. Mikä on keskeisintä osaamista, jota nykyinen työsi edellyttää?

15. Jos olet tohtorin tutkinnon suorittamisen jälkeen aloittanut uuden työnantajan palveluksessa, vastaa seuraavaan kysymykseen. Miten sait kyseisen työpaikan?

1. Työvoimatoimiston kautta	
2. Työpaikkailmoittelun kautta (lehti-ilmoitukset, ilmoitukset Internetissä)	
3. Otin itse yhteyttä työnantajaan oma-aloitteisesti	
4. Yliopiston verkostojen kautta	
5. Ammattijärjestön kautta	
6. Henkilökohtaisten verkostojen kautta	
7. Olen freelancer, tai minulla on toiminimi tai oma yritys	
8. Työnantaja pyysi minua töihin	
9. Ammatillisten verkostojen kautta	
10. Muuten, miten	

16. Minkä suuruinen on/oli bruttopalkkasi toukokuussa 2007 säännölliset lisät, luontoisetujen verotusarvot ja ylityökorvaukset mukaan lukien? Jos et ole säännöllisessä kokopäiväisessä ansiotyössä, merkitse keskimääräisen kuukausitulosi suuruus.

€/kk

17. Mikäli nykyinen työ ei vastaa koulutustasoasi, mikä on tärkein syy työn vastaanottamiseen/siinä jatkamiseen?

1. Jatkan työssä, jossa olin jo ennen tohtorin tutkinnon suorittamista.	
2. En ole saanut koulutustasoani vastaavaa työtä.	
3. Työ on mielenkiintoista.	
4. Palkka ja/tai työehdot ovat paremmat.	
5. Muu koulutus on ohjannut minut nykyisiin tehtäviini.	
6. En ole halunnut toimia koulutustasoani vastaavissa töissä.	
7. Muu syy, mikä?	

18. Arvioi tyytyväisyyttäsi nykyiseen työhösi seuraavien väittämien perusteella.

Ympyröi sopivin vaihtoehto:

1 = täysin eri mieltä, 2 = eri mieltä, 3 = hieman eri mieltä,
4 = hieman samaa mieltä, 5 = samaa mieltä,
6 = täysin samaa mieltä.

1. Työni on mielenkiintoista.	1	2	3	4	5	6
2. Työni mahdollistaa uralla etenemisen.	1	2	3	4	5	6

3. Työni mahdollistaa osaamiseni kehittämisen.	1	2	3	4	5	6
4. Työtehtäväni ovat monipuolisia.	1	2	3	4	5	6
5. Työni on itsenäistä ja vastuullista.	1	2	3	4	5	6
6. Työni tarjoaa sopivasti haasteita.	1	2	3	4	5	6
7. Työtehtäväni ovat henkisesti liian kuormittavia.	1	2	3	4	5	6
8. Työtä on liikaa.	1	2	3	4	5	6
9. Työsuhteen jatkuvuus on epävarmaa.	1	2	3	4	5	6
10. Pystyn pitämään tasapainossa työn ja muut elämänalueet.	1	2	3	4	5	6
11. Olen tavoitteeni mukaisella uralla.	1	2	3	4	5	6

19. Oliko tohtorin tutkinto vaatimuksena nykyiseen työhösi?

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

20. Miten hyvin voit hyödyntää tohtoriopinnoissa oppimiasi asioita nykyisessä työssä? Merkitse sopivin vaihtoehto.

1. Oppimistani asioista ei ole kovin paljon hyötyä.	
2. Voin hyödyntää oppimaani jonkin verran.	
3. Käytän oppimiani tietoja/taitoja jatkuvasti.	

TOHTORIN TUTKINNON MERKITYS TYÖELÄMÄSSÄ

21. Onko väitöskirjasi aihe vahvistanut asiantuntijaseamaasi työelämässä (esimerkiksi työllistymisen edistämisen, osaamisesi tai ammatillisen aseman parantumisen muodossa)?

- Kyllä
- Jossain määrin
- Ei
- En osaa sanoa

22. Pitävätkö seuraavat väitteet paikkaansa?

Tohtorin tutkinnon suorittamisen jälkeen	Kyllä	Ei	En osaa sanoa
1. Olen saanut lisää palkkaa.			
2. Olen saanut vaativampia työtehtäviä			
3. Olen saanut mielekkäämpiä työtehtäviä			
4. Olen saanut paremman aseman työpaikallani			
5. Olen saanut työpaikan uuden työnantajan palveluksessa			

Tohtorin tutkinnon suorittamisen jälkeen	Kyllä	Ei	En osaa sanoa
6. Olen saanut paremman aseman työmarkkinoilla			
7. Asemani on muuttunut jollain muulla tavalla, miten?			
8. Tähän vastaavat vain ne, jotka olivat työtömänä tohtorin tutkinnon suorittamisen jälkeen. Olen saanut työpaikan.			

23. Millaisia asioita tutkijakoulutuksessa pitäisi kehittää koulutettavien työmarkkina-aseman vahvistamiseksi? Mainitse kolme tärkeintä.

1. _____
2. _____
3. _____

24. Mitä mieltä olet seuraavista tohtorin koulutustasi koskevista väitteistä?

1 = täysin eri mieltä, 2 = osittain eri mieltä, 3 = osittain samaa mieltä, 4 = täysin samaa mieltä, 5 = en osaa sanoa.

1. Koulutukseni on antanut riittävät valmiudet alan työtehtäviin.	1	2	3	4	5
2. Työllistyin nykyiseen työpaikkaani työkokemukseni perusteella eikä koulutuksellani ollut juurikaan merkitystä.	1	2	3	4	5
3. Koulutukseni on liian teoreettista.	1	2	3	4	5
4. Koulutukseni antaa hyvät mahdollisuudet toimia monenlaisissa tehtävissä.	1	2	3	4	5
5. Tohtorin tutkinnon suorittaneiden osaamista arvostetaan työelämässä.	1	2	3	4	5
6. Tohtorin tutkinto on ollut kohdallani hyvä investointi työllistymisen kannalta.	1	2	3	4	5

25. Onko sinulla osaamisen kehittämisen tarpeita, joihin liittyvää koulutusta tai palveluita toivoisit yliopistostasi?

26. Mitä muuta haluaisit kertoa tohtorikoulutuksesta ja tohtoreista työmarkkinoilla.

Seuraavat kysymykset tuottavat tarpeellista taustatietoa työmarkkinatilanteen ja opintokokemusten analysointia varten.

27. Maisterin tutkinnon sivuaineeni olivat

28. Jos suorittit maisterin tutkinnon muussa kuin Turun yliopistossa, vastaa seuraaviin kysymyksiin.

Yliopisto _____

Tutkinnon suorittamisvuosi _____

Tutkinto _____

Pääaine _____

29. Jos suorittit lisensiaatin tutkinnon muussa kuin Turun yliopistossa, vastaa seuraaviin kysymyksiin.

Yliopisto _____

Tutkinnon suorittamisvuosi _____

Tutkinto _____

Pääaine _____

30. Kansalaisuuteni Turun yliopistoon kirjautuessa oli

1. Suomi
2. Muu, mikä? _____

31. Mikä on siviilisäätysi tai perhetilanteesi?

1. Naimisissa/rekisteröity parisuhde
2. Naimaton
3. Avoliitossa
4. Eronnut

32. Onko sinulla alle 16-vuotiaita lapsia

1. Ei
2. Kyllä, lukumäärä _____

Suomen Ekonomiliitto – Finlands Ekonomförbund – SEFE ry
Ratavartijankatu 2, 00520 Helsinki
p. 0201 299 299
www.sefe.fi